

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sen. zn. 29 ICdo 86/2020, ECLI:CZ:NS:2022:29.ICDO.86.2020.1

Číslo: 30/2023

Právní věta:

Jestliže dlužník před prohlášením konkursu koupil a převzal věc s výhradou vlastnictví, aniž by k ní nabyt vlastnické právo, a jestliže insolvenční správce jako osoba s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě po prohlášení konkursu na majetek dlužníka rovnou oznámí prodávajícímu, že nesplní povinnosti podle uzavřené kupní smlouvy, i kdyby jej k tomu prodávající vyzval, pak může prodávající uplatňovat vrácení věci, aniž by insolvenčního správce předtím vyzval (v intencích § 260 odst. 2 insolvenčního zákona) ke splnění povinnosti podle oné smlouvy.

Je-li (pro účely insolvenčního zákona) incidenční spor sporem vyvolaným insolvenčním řízením (o kterém tak stanoví insolvenční zákon), projednávaným v rámci insolvenčního řízení (§ 2 písm. d/ insolvenčního zákona, § 160 odst. 1 insolvenčního zákona), pak ty skutečnosti nebo důkazy, které tvořily součást insolvenčního spisu před zahájením incidenčního sporu, jsou pro insolvenční soud který takový incidenční spor rozhoduje, přirozeným zdrojem poznatků jako skutečnosti nebo důkazy, jež mohou mít případně vliv na skutkový stav věci rozhodované incidenčním sporem, a v tomto ohledu je lze bez dalšího považovat za skutečnosti nikoli nové (skutečnosti, které vyšly najevo v průběhu incidenčního sporu). Úprava, která činí z incidenčního sporu spor rozhodovaný „v rámci insolvenčního řízení“ zásadně soudcem, který vede insolvenční řízení (srov. § 160 insolvenčního zákona), má těžit právě z toho, že soudce rozhodující incidenční spor bude dobře obeznámen se všemi okolnostmi týkajícími se průběhu insolvenčního řízení (a bude je moci i aplikovat).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.05.2022

Spisová značka: 29 ICdo 86/2020

Číslo rozhodnutí: 30

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Incidenční spory (vylučovací žaloba), Koncentrace řízení, Výhrada vlastnického práva

Předpisy: § 160 IZ

§ 2 písm. d) IZ

§ 229 odst. 3 IZ

§ 229 odst. 4 IZ

§ 246 odst. 1 IZ

§ 260 odst. 2 IZ

§ 3028 odst. 3 o. z.

§ 445 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2009, sp. zn. [29 Cdo 1028/2007](#), uveřejněný pod číslem 105/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2021, sen. zn. [29 ICdo 21/2019](#), uveřejněný pod číslem 98/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. [29 ICdo 62/2014](#), uveřejněný pod číslem 85/2015 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2004, sp. zn. [29 Odo 31/2004](#), uveřejněný pod číslem 63/2005 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2019, sp. zn. [29 Cdo 561/2017](#), uveřejněný pod číslem 25/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2018, sen. zn. [29 ICdo 86/2016](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2020, sen. zn. [29 ICdo 148/2019](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2003, sp. zn. [32 Odo 894/2002](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 8. 2021, sen. zn. [29 ICdo 119/2020](#)

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7. 2. 2019, sp. zn. [101 VSPH 985/2019](#)

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 1. 2020 a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 14. 3. 2018, č. j. 43 ICm 4986/2017-69, Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Vyloučil z majetkové podstaty dlužníka (E. PV, s. r. o.) označené movité věci (bod I. výroku).

[2] Uložil žalované (JUDr. D. U., jako insolvenční správce dlužníka) zaplatit žalobci (e. s. a. s.) do 3 dnů od právní moci rozhodnutí na náhradě nákladů řízení částku 25.828,53 Kč (bod II. výroku).

2. K odvolání žalované Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 20. 12. 2018, vyhovující rozsudek zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

3. Rozsudkem ze dne 30. 4. 2019, č. j. 43 ICm 4986/2017-98, insolvenční soud:

[1] Zamítl vylučovací žalobu (podanou 30. 11. 2017) [bod I. výroku].

[2] Uložil žalobci zaplatit žalované do 3 dnů od právní moci rozhodnutí na náhradě nákladů

řízení částku 30.978,42 Kč (bod II. výroku).

4. Insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 409 a § 445 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), z ustanovení § 2134 a § 3028 odst. 1 a 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), a z ustanovení § 225 odst. 1, § 248 odst. 1 a § 260 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

5. V situaci, kdy žalobce nesporně činil kroky k odstoupení od „Smlouvy o obchodních vztazích“ uzavřené mezi ním a pozdějším insolvenčním dlužníkem dne 20. 2. 2013 (dále též jen „rámcová kupní smlouva“) až ve vztahu k insolvenční správce (po prohlášení konkursu na majetek dlužníka, podáním datovaným 30. 3. 2017), nemohl od rámcové kupní smlouvy (respektive od jednotlivých dílčích kupních smluv) platně odstoupit vzhledem k ustanovení § 248 odst. 1 insolvenčního zákona. Insolvenční soud již proto žalobu zamítl, aniž dále posuzoval obsah ustanovení § 260 insolvenčního zákona.

6. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 10. 1. 2020:

[1] Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalované do 3 dnů od právní moci rozhodnutí na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 12.342 Kč (druhý výrok).

7. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 445 obch. zák. a z ustanovení § 225 a § 260 odst. 2 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání rozsudku insolvenčního soudu ze dne 30. 4. 2019 k následujícím závěrům:

8. Jelikož žalovaná se souhlasem žalobce zpeněžila předmětné movité věci za částku 64.996,36 Kč (53.716 Kč + daň z přidané hodnoty), od které je třeba odečíst provizi za zprostředkování prodeje ve výši 3.249,80 Kč, zůstává k vydání částka 61.746,56 Kč. Předmětem sporu je tedy nadále (bez dalšího) vyloučení (tohoto) náhradního peněžitého plnění za věc zpeněženou v souladu s ustanovením § 225 odst. 4 insolvenčního zákona. K tomu srov. ustanovení § 225 odst. 6 insolvenčního zákona a v judikatuře obdobně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. [29 Cdo 2843/2007](#), uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 6, ročníku 2011, pod číslem 89 [rozsudek je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

9. Odvolací soud již ve zrušujícím usnesení uzavřel, že sjednal-li prodávající s kupujícím výhradu vlastnického práva ve smyslu ustanovení § 445 obch. zák. a porušil-li kupující závazek zaplatit řádně a včas sjednanou kupní cenu, stojí prodávající před volbou, zda od kupní smlouvy odstoupí a bude požadovat vrácení věcí, k nimž uplatnil výhradu vlastnického práva, nebo zda nadále setrvá ve smluvním vztahu s kupujícím a bude vymáhat úhradu kupní ceny. Uplatnění jednoho z těchto práv vylučuje uplatnění druhého. Proávající, který nejprve žádal zaplacení kupní ceny, však může takto provedenou volbu změnit a poté uplatnit právo na vydání věci; v obráceném pořadí změna volby možná není. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2009, sp. zn. [29 Cdo 1028/2007](#), uveřejněný pod číslem 105/2010 Sb. rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. [29 Cdo 2549/2010](#).

10. K námitce, že žalobce neuplatnil výhradu vlastnického práva způsobem, z něž by bylo zřejmé, že od smlouvy odstoupí, a nadále se již nedomáhá úhrady kupní ceny, odvolací soud již ve zrušujícím usnesení dovedl, že žalobce uplatnil výhradu vlastnického práva tím, že od smlouvy odstoupil, což prokazují jeho tvrzení v přihlášce pohledávky a okolnost, že podal žalobu na vyloučení sporných věcí

ze soupisu majetkové podstaty podle § 225 odst. 1 insolvenčního zákona.

11. V situaci, kdy účastníci učinili na jednání konaném před insolvenčním soudem dne 24. 4. 2019 nesporným, že žalobce je vlastníkem věcí, míní odvolací soud (stejně jako ve zrušujícím usnesení), že pro rozhodnutí ve věci je právně významné, zda žalobce vyzval žalovanou, aby splnila povinnosti podle smlouvy postupem podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona. Smyslem tohoto ustanovení je poskytnout insolvenčnímu správci jako osobě s dispozičními oprávněními prostor pro uvážení, zda je pro majetkovou podstatu ekonomicky výhodné splnit za dlužníka povinnost zaplatit z finančních prostředků majetkové podstaty kupní cenu (zbytek kupní ceny), tedy přivodit vznik vlastnického práva k věci převzaté s výhradou vlastnictví, tuto věc zapsat do soupisu majetkové podstaty a následně ji zpeněžit.

12. V této věci žalobce nejprve při jednání před odvolacím soudem konaném dne 20. 12. 2018 uvedl, že si není vědom toho, že by žalovanou vyzval, aby uhradila kupní cenu věcí podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona, následně, při jednání před odvolacím soudem konaném dne 10. 1. 2020, uvedl, že tak učinil podáním ze dne 30. 3. 2017. Z tohoto podání je zřejmé, že žalobce vůči žalované požadoval úhradu kupní ceny věcí jen pro případ, že by nebyly sepsány do soupisu majetkové podstaty dlužníka; pro případ, který nastal (věci byly zahrnuty do soupisu), uplatňoval výhradu vlastnického práva. Jinými slovy, žalobce tímto podáním nevyzval žalovanou, aby bez zbytečného odkladu zaplatila kupní cenu věcí (3.086.041 Kč), respektive jí neposkytl prostor pro uvážení, zda je pro majetkovou podstatu ekonomicky výhodné splnit za dlužníka povinnost zaplatit kupní cenu, přivodit vznik vlastnického práva ke sporným věcem převzatým s výhradou vlastnictví, zapsat věci do soupisu majetkové podstaty a následně je zpeněžit. Žalobce proto nebyl oprávněn uplatňovat vrácení sporných věcí (odstoupit od kupní smlouvy) podle ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, jakož i na dovolacím soudem vyřešené právní otázce, která má být dovolacím soudem posouzena jinak. Konkrétně dovolatel předestírá Nejvyššímu soudu k řešení následující otázky:

[1] Musí věřitel (prodávající se sjednanou výhradou vlastnického práva), který se chce domáhat vrácení věcí, vyzývat ke splnění povinnosti podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona insolvenčního správce, jenž mu (předem) sdělí, že povinnost (zaplatit kupní cenu) nesplní, i kdyby k tomu byl vyzván?

[2] Jaké jsou formální požadavky na výzvu ke splnění povinnosti insolvenčnímu správci podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona? Lze za takovou výzvu považovat přihlášku pohledávky vázanou na podmínku, že dodané zboží nebude vráceno věřiteli nebo na podmínku, že insolvenční správce po prohlášení konkursu neuhradí celou kupní cenu?

[3] Je podmínkou úspěchu vylučovací žaloby, aby věřitel, který (platně) odstoupí od kupní smlouvy přihlášením „podmíněné pohledávky“ a následným podáním vylučovací žaloby (současně) vyzval insolvenčního správce ke splnění povinnosti podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona?

14. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil

a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

15. V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatel k položeným otázkám následovně:

K otázce č. 1 (k potřebě výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona)

16. Potud dovolatel dovozuje, že v situaci, kdy žalovaná sama další formální úkon nepožadovala (ve sdělení z 22. 2. 2017 uvedla, že povinnost zaplatit kupní cenu nesplní), již nebyl povinen činit výzvu dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona.

K otázce č. 2 (k náležitostem výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona)

17. Dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že žalovanou nevyzval ke splnění povinnosti dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona. Míjí, že se tak stalo (smysl označeného ustanovení byl naplněn) přihláškou jeho pohledávky a v procesu vzájemné komunikace s žalovanou, mimo jiné v podání z 30. 3. 2017.

K otázce č. 3 (k účinkům odstoupení od kupní smlouvy)

18. Dovolatel v přihlášce požadoval zaplacení kupní ceny a pro případ, že by k zaplacení nedošlo neprodleně po prohlášení konkursu, uplatnil výhradu vlastnického práva a vydání věci. Následně podal vylučovací žalobu; provedl tedy volbu zaplacení kupní ceny a pro případ, že by nebylo zaplaceno po prohlášení konkursu, požadoval vrácení věci. Lze-li na závěr, že prodávající provedl odpovídající volbu a odstoupil od kupní smlouvy, usuzovat i z toho, že podal vylučovací žalobu, pak musí být takové podání žaloby (respektive uplatnění výhrady vlastnického práva přihláškou) také výzvou dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona (bylo-li již rozhodnuto o způsobu řešení úpadku dlužníka). V této souvislosti dále dovolatel klade (coby nezodpovězenou) otázku, zda výzva podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona musí být učiněna výhradně až po prohlášení konkursu, nebo zda za ni lze považovat i jinou notifikaci učiněnou vůči insolvenčnímu správci před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku.

19. Závěrem dovolatel namítá překvapivost napadeného rozhodnutí v tom smyslu, že odvolací soud účastníkům řízení nijak nenaznačil možnost jiného právního posouzení věci a nedal jim tak možnost se k takto provedené změně blíže vyjádřit.

20. Žalovaná ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, majíc napadené rozhodnutí za správné s tím, že dovolatel od kupních smluv nikdy neodstoupil. Činí-li dovolatel součástí skutkových závěrů i její sdělení věřitelům (že prodávajícím neuhradí kupní cenu, byť by k tomu byla vyzvána) [B-84], pak jde o novou skutečnost, která dosud nebyla tvrzena. Přihlášku pohledávky lze stěží považovat za výzvu dle ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona (jejím účelem je přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení, nadto je primárně adresována soudu, nikoli insolvenčnímu správci). Podáním přihlášky pohledávky ani podáním (vylučovací) žaloby se od smlouvy neodstupuje, není-li v nich jednoznačně projevna patřičná vůle (což se v dané věci nestalo). Při odstoupení od smlouvy po prohlášení konkursu na majetek dlužníka pak musí být splněny zákonné požadavky včetně ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona. Je-li splnění podmínek uvedených v onom ustanovení předpokladem platného odstoupení od smlouvy, pak je též předpokladem pro vydání věci.

III.

Přípustnost dovolání

21. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb.,

občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

22. Dovolání, které nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., je pak přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek jde o věc dovolacím soudem beze zbytku neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

23. Nejvyšší soud se - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

24. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

25. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná následující skutková zjištění (jak z nich vyšly oba soudy a jak plynou z insolvenčního spisu):

26. Dovolatel (jako prodávající) uzavřel s dlužníkem (jako kupujícím) dne 20. 2. 2013 smlouvu označenou jako „Smlouva o obchodních vztazích“, která (mimo jiné) obsahovala i následující ujednání:

1. Předmět smlouvy

(...)

Prodávající se zavazuje prodávat kupujícímu zboží výpočetní techniky a další zboží dle nabídky prodávajícího, jakož i uživatelská práva, v množství a podle druhu uvedeného v objednávkách kupujícího potvrzených prodávajícím. Prodávající u zboží charakteru software rovněž převádí na kupujícího uživatelská práva (licence).

Kupující se zavazuje uhradit prodávajícímu kupní cenu zboží podle sjednaných platebních podmínek a uhradit také cenu poskytnutých služeb a náklady s nimi spojené.

Kupující prodává zboží, které koupil od prodávajícího, dalším obchodním partnerům svým vlastním jménem. Produkty a služby, které nepocházejí od prodávajícího, nesmí kupující s jeho osobou spojovat.

2. Cenové podmínky

Kupní ceny zboží zveřejňuje prodávající v ceníku, který je kupujícímu přístupný na internetové adrese (...). Prodávající si vyhrazuje právo provádět změny vyhlášených kupních cen. Smluvní strany tímto sjednávají výhradu vlastnictví, dle které kupující nabývá vlastnické právo ke zboží okamžikem zaplacení kupní ceny za dodané a odebrané zboží.

(...)

3. Úroky a smluvní pokuta

Jestliže kupující neuhradí včas a řádně vystavenou fakturu – daňový doklad a bude v prodlení s platbou za kupní cenu zboží, má prodávající nárok na úrok z prodlení ve výši 0,08 % z dlužné částky denně. Počínaje patnáctým dnem prodlení, včetně, má prodávající navíc právo na úhradu smluvní pokuty ve výši 0, 1% z dlužné částky za každý den prodlení.

(...)

5. Ustanovení společná a závěrečná

(...)

Tato smlouva se uzavírá na dobu neurčitou a lze ji zrušit jen písemně na základě dohody stran nebo výpovědi. Výpovědní lhůta je tříměsíční a začíná plynout od prvního dne měsíce následujícího po doručení výpovědi druhému účastníkovi.

27. V insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka od 2. 8. 2016 na základě věřitelského insolvenčního návrhu insolvenční soud usnesením ze dne 3. 11. 2016 (mimo jiné), zjistil úpadek dlužníka.

28. Usnesením ze dne 6. 12. 2016 ustanovil insolvenční soud žalovanou insolvenční správkyní dlužníka.

29. Podáním datovaným 22. 12. 2016 (a téhož dne doručeným insolvenčnímu soudu) přihlásil dovolatel do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka pohledávku v celkové výši 3.651.095,40 Kč sestávající z:

[1] dílčí pohledávky č. 1 ve výši 3.353.032 Kč, tvořené jistinou ve výši 3.086.041 Kč z titulu neuhrazené kupní ceny za zboží dodané (podle označených dodacích listů) na základě rámcové kupní smlouvy a vyúčtované označenými fakturami a smluvním úrokem z prodlení ve výši 266.991 Kč vyčísleným ke 2. 11. 2016;

[2] dílčí pohledávky č. 2 ve výši 298.063,40 Kč z titulu smluvní pokuty sjednané v rámcové kupní smlouvě, vyčíslené ke 2. 11. 2016.

U dílčí pohledávky č. 1 je v rubrice 06 (Důvod vzniku) obsažen v přihlášce i tento text:

„V odstavci 2 výše specifikované Smlouvy (rozuměj rámcové kupní smlouvy) byla smluvními stranami sjednána výhrada vlastnictví, dle které kupující (dlužník) nabývá vlastnické právo ke zboží okamžikem zaplacení kupní ceny za dodané a odebrané zboží. Věřitel je tudíž až do okamžiku zaplacení kupní ceny dle výše uvedených faktur vlastníkem dodaného zboží, proto bude-li výhrada vlastnického práva shledána jako platně sjednaná, přihlašuje věřitel své pohledávky jako podmíněné (vyjma pohledávky ze smluvní pokuty, která je přihlašována jako nepodmíněná), a to s podmínkou, nebude-li věřiteli dodané zboží vráceno, nebo nebude-li ze strany správce neprodleně po prohlášení konkursu uhrazena celá kupní cena za toto zboží.“

30. Usnesením ze dne 17. 2. 2017 prohlásil insolvenční soud konkurs na majetek dlužníka.

31. Dopisem ze dne 30. 3. 2017 sdělil dovolatel žalované, že primárně trvá na zaplacení pohledávek specifikovaných v přihlášce (ve výši 3.651.095,40 Kč), a pro případ, že by se ve skladech dlužníka našlo (a součástí majetkové podstaty by se stalo) dodané zboží, za které dlužník řádně nezaplátil, uplatňuje výhradu vlastnického práva.

32. Při přezkumném jednání, jež se konalo 31. 5. 2017, byly zjištěny obě dílčí pohledávky dovolatele.

33. Podáním datovaným 16. 10. 2017 vyrozuměla žalovaná dovolatele, že:

- do soupisu majetkové podstaty dlužníka zahrnula majetek, k němuž dovolatel uplatňuje právo na základě výhrady vlastnického práva;
- dosud nebyl zpřístupněn software dlužníka, takže při fyzické inventuře nebylo možné identifikovat majetek dlužníka a do majetkové podstaty dlužníka byl zahrnut veškerý majetek, který se nachází ve skladech dlužníka, označený na připojeném CD;
- smlouva s uplatněnou výhradou vlastnického práva byla sice uzavřena před rokem 2014, šlo však pouze o rámcovou smlouvu a dílčí kupní smlouvy již byly uzavírány za účinnosti „nového občanského zákoníku“ (v roce 2016).

34. V reakci na vyrozumění z 16. 10. 2017 dovolatel požádal žalovanou (podáním datovaným 10. 11. 2017) o bližší specifikaci zboží sepsaného do majetkové podstaty dlužníka, s tím, že nedává souhlas se zpeněžením majetkové podstaty dlužníka, má-li jít o dovolatelův majetek.

35. Nad rámec skutkových závěrů formulovaných soudy nižších stupňů, budiž na tomto místě rovněž uvedeno (pro účely následného vypořádání dovolací námitky a reakce žalované na ni), že v insolvenčním rejstříku bylo vskutku zveřejněno (22. 2. 2017 v 8.18 hodin) sdělení insolvenční správky (datované 20. 2. 2017), adresované „všem účastníkům kupních smluv, které uzavřeli v postavení prodávajícího s dlužníkem jako kupujícími, kteří před prohlášením konkursu dlužníkovi prodali a dodali věc s výhradou vlastnictví, aniž by k datu prohlášení konkursu dlužník nabyl k takové věci, respektive věcem vlastnické právo“, že nesplní povinnosti podle uzavřené kupní smlouvy, i kdyby k tomu byla prodávajícími zvlášť vyzvána (B-84).

36. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, obchodního zákoníku a insolvenčního zákona:

§ 3028 (o. z.)

(...)

(3) Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.

§ 445 (obch. zák.)

Strany si mohou smluvit, že kupující nabude vlastnického práva ke zboží později, než je stanoveno v § 443. Nevyplývá-li z obsahu této výhrady vlastnického práva nic jiného, má se za to, že kupující má nabýt vlastnického práva teprve úplným zaplacením kupní ceny.

§ 229 (insolvenčního zákona)

(1) Zákon stanoví v závislosti na průběhu řízení, způsobech řešení úpadku a vlastnictví majetku náležejícího do majetkové podstaty, kdo je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními, případně komu přísluší právo nakládat s majetkovou podstatou ohledně části těchto oprávnění nebo pouze ohledně některých z nich.

(...)

(3) Nestanoví-li tento zákon jinak, je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními

a/ dlužník v době do rozhodnutí o úpadku,

b/ dlužník v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku,

c/ insolvenční správce v době od prohlášení konkursu,

d/ dlužník v době od povolení reorganizace a

e/ dlužník v době od povolení oddlužení.

(4) Ustanovením odstavce 3 nejsou dotčena omezení uložená dlužníku s dispozičními oprávněními insolvenčním zákonem nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v průběhu insolvenčního řízení. Má-li dispoziční oprávnění jiná osoba než dlužník, nejsou tím dotčeny povinnosti uložené dlužníku tímto zákonem.

(...)

§ 246 (insolvenčního zákona)

(1) Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou. Insolvenční správce vykonává zejména akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty, rozhoduje o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti, vystupuje vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz dlužníkova podniku, vedení účetnictví a plnění daňových povinností.

(...)

§ 260 (insolvenčního zákona)

Výhrada vlastnictví

(...)

(2) Jestliže dlužník před prohlášením konkursu koupil a převzal věc s výhradou vlastnictví, aniž by k ní nabyl vlastnické právo, nemůže prodávající uplatňovat vrácení věci, jestliže insolvenční správce splní povinnosti podle smlouvy bez zbytečného odkladu poté, co k tomu byl prodávajícím vyzván.

Ve výše citované podobě, pro věc rozhodné, platí ustanovení § 3028 odst. 3 o. z. beze změny od 1. 1. 2014. Ustanovení § 445 obch. zák. v citované podobě, pro věc opět rozhodné, platilo v době od uzavření rámcové kupní smlouvy (20. 2. 2013) do 31. 12. 2013 [s účinností od 1. 1. 2014 byl obchodní zákoník zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem (srov. § 3080 o. z.)]. Ustanovení insolvenčního zákona v citované podobě, pro věc rozhodné, pak platí beze změny od prohlášení konkursu na majetek dlužníka (17. 2. 2017). V této souvislosti budiž dále dodáno, že s přihlédnutím k Článku II (Přechodné ustanovení) Části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších

předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a k době zjištění úpadku dlužníka (3. 11. 2016) je pro předmětné insolvenční řízení a spory jím vyvolané zásadně rozhodný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019.

37. Ve shora ustaveném skutkovém právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním položeným otázkám následující závěry:

K rozhodnému právu

38. Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že jakkoli ze zjištěného skutkového stavu plyne, že dílčí dodávky zboží, o které jde, se uskutečňovaly již na základě objednávek učiněných v době od 1. 1. 2014 („dílčí“ nebo „jednotlivé“ kupní smlouvy), všechny pro smluvní strany i z pohledu zákona podstatné náležitosti těchto prodejků (způsob určení kupní ceny, smluvní úrok z prodlení, smluvní pokuta, výhrada vlastnického práva) byly dohodnuty v rámcové kupní smlouvě sjednané již v únoru 2013. Platnost těchto ujednání, jejich obsah a způsob uplatnění se za této situace (při absenci jiného ujednání smluvních stran v době od 1. 1. 2014) nadále posuzuje podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 (§ 3028 odst. 3 o. z.). To v poměrech dané věci znamená, že pro zkoumání práv a povinností smluvních stran plynoucích ze sjednané výhrady vlastnického práva je nadále rozhodné ustanovení § 445 obch. zák.

K otázce č. 1 (k potřebě výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona)

39. U této otázky žalovaná oponuje názoru dovolatele, že s ohledem na obsah jejího sdělení již nebyl povinen činit výzvu dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona, majíc předmětnou argumentaci za (nepřípustně) novou. K tomu budiž uvedeno, že ustanovení § 241a odst. 6 o. s. ř. vskutku zapovídá uplatnit v dovolání nové skutečnosti nebo důkazy. Platí nicméně, že je-li (pro účely insolvenčního zákona) incidenční spor sporem vyvolaným insolvenčním řízením (o kterém tak stanoví insolvenční zákon), projednávaným v rámci insolvenčního řízení (§ 2 písm. d/ insolvenčního zákona, § 160 odst. 1 insolvenčního zákona), pak ty skutečnosti nebo důkazy, které tvořily součást insolvenčního spisu před zahájením incidenčního sporu, jsou pro insolvenční soud, který takový incidenční spor rozhoduje, přirozeným zdrojem poznatků jako skutečnosti nebo důkazy, jež mohou mít případně vliv na skutkový stav věci rozhodované incidenčním sporem, a v tomto ohledu je lze bez dalšího považovat za skutečnosti nikoli nové (skutečnosti, které vyšly najevo v průběhu incidenčního sporu). Úprava, která činí z incidenčního sporu spor rozhodovaný „v rámci insolvenčního řízení“ zásadně soudcem, který vede insolvenční řízení (srov. § 160 insolvenčního zákona), má těžit právě z toho, že soudce rozhodující incidenční spor bude dobře obeznámen se všemi okolnostmi týkajícími se průběhu insolvenčního řízení (a bude je moci i aplikovat). Srov. shodně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2018, sen. zn. [29 ICdo 86/2016](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 1, ročníku 2020, pod číslem 8, odstavec [37], nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2020, sen. zn. [29 ICdo 148/2019](#), odstavec [44]. Dovolatel podal vylučovací žalobu 30. 11. 2017, tedy více než 9 měsíců poté, co se sdělení žalované z 20. 2. 2017 stalo součástí insolvenčního spisu a co bylo zveřejněno (22. 2. 2017) v insolvenčním rejstříku. Sdělení má proto povahu skutečnosti, která vyšla najevo v průběhu incidenčního sporu a v poukazu na ně dovolateli nebrání (pro dovolací řízení) ani ustanovení § 241 odst. 6 o. s. ř.

40. Jak přiléhavě uzavřel odvolací soud, smyslem ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona je poskytnout insolvenčnímu správci jako osobě s dispozičními oprávněními prostor pro uvážení, zda je pro majetkovou podstatu ekonomicky výhodné splnit za dlužníka povinnost zaplatit z finančních prostředků majetkové podstaty kupní cenu (zbytek kupní ceny), tedy přivodit vznik vlastnického práva k věci převzaté s výhradou vlastnictví, tuto věc zapsat do soupisu majetkové podstaty a

následně ji zpeněžit. Jinými slovy, žádat vrácení věci po insolvenčním správci může prodávající tehdy, pokud mu ani přes jeho předchozí výzvu insolvenční správce za věc nezaplatí bez zbytečného odkladu. Srov. v literatuře obdobně např. Zelenka, J. a kolektiv: Insolvenční zákon. Poznámkové vydání s důvodovou zprávou. 1. vydání, Praha, Linde 2007, str. 393, Kozák, J. – Budín, P. – Dadam, A. – Pachel, L.: Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. Praha. ASPI, a. s. 2008, str. 335, nebo Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019 (dále jen Sprinz, Jirmásek, Řeháček, Vrba, Zoubek a kol.), str. 696, anebo Moravec, T., Kotoučová, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 (dále jen „Moravec, Kotoučová a kol.“), str. 977. Jde o odchylku od obecné (mimoinsolvenční) úpravy zakotvenou v insolvenčním zákoně jako jeden z účinků prohlášení konkursu. Ustanovení § 260 insolvenčního zákona se nachází v jeho Části druhé (Způsoby řešení úpadku), Hlavě I (Konkurs), Dílu 1 (Prohlášení konkursu a jeho účinky)]; pro dobu před prohlášením konkursu na majetek dlužníka je vyloučeno postupovat podle tohoto ustanovení (jak prosazuje dovolatel částí argumentace k otázce č. 3) již proto, že při pravidelném chodu věci je dlužník ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními jak v době do rozhodnutí o úpadku (§ 229 odst. 3 písm. a/ insolvenčního zákona), tak v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (§ 229 odst. 3 písm. b/ insolvenčního zákona). Vyzývat insolvenčního správce podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona k (dodatečnému a bez zbytečného odkladu provedenému) splnění povinnosti podle smlouvy před prohlášením konkursu na majetek dlužníka žádný smysl nemá, neboť jako osoba bez dispozičního oprávnění k majetkové podstatě takovou povinnost splnit nemůže a nesmí.

41. Účel ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona [dát insolvenčnímu správci možnost, aby tam, kde dlužník před prohlášením konkursu koupil a převzal věc s výhradou vlastnictví, aniž by k ní nabyt vlastnické právo, přijal v dodatečné (zákonem stanovené) lhůtě pro majetkovou podstatu dlužníka nejvýhodnější řešení, aniž by prodávající předtím (před uplynutím lhůty „bez zbytečného odkladu“, jejíž počátek určuje výzva prodávajícího) sám mohl ukončit smluvní vztah podle obecné úpravy (pro nesplnění povinností dlužníkem) a žádat vrácení věci] však lze mít za splněný i tehdy, jestliže insolvenční správce poté, co na něj prohlášením konkursu přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou (§ 229 odst. 3 písm. c/, § 246 odst. 1 věta první insolvenčního zákona), vyloučí možnost, že by dlužníkovy povinnosti ze smlouvy splnil po výzvě prodávajícího (jež mu dosud nebyla zaslána) předem, vlastním právním jednáním (oznámením adresovaným prodávajícímu),

42. Jestliže (tedy) dlužník před prohlášením konkursu koupil a převzal věc s výhradou vlastnictví, aniž by k ní nabyt vlastnické právo, a jestliže insolvenční správce jako osoba s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě po prohlášení konkursu na majetek dlužníka rovnou oznámí prodávajícímu, že nesplní povinnosti podle uzavřené kupní smlouvy, i kdyby jej k tomu prodávající vyzval, pak může prodávající uplatňovat vrácení věci, aniž by insolvenčního správce předtím vyzval (v intencích § 260 odst. 2 insolvenčního zákona) ke splnění povinnosti podle oné smlouvy.

43. Právní posouzení věci odvolacím soudem, jenž (ač tuto povinnost měl, srov. odstavec 39. výše) se nevypořádal s podáním z 20. 2. 2017, jímž žalovaná možnost dodatečného splnění povinností dlužníka podle smlouvy předem odmítla, tedy správné není.

K otázce č. 2 (k náležitostem výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona)
a k otázce č. 3 (k účinkům odstoupení od kupní smlouvy)

44. Odpovědí na otázku č. 1 odpadá potřeba řešit beze zbytku otázku č. 2 a 3. V každém případě však lze odmítnout představu dovolatele, že výzvou dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona může být (v jeho případě též byla) přihláška pohledávky. Dovolatel přihlásil dílčí pohledávky č. 1 a 2 do insolvenčního řízení podáním datovaným 22. 12. 2016 (a téhož dne doručeným insolvenčnímu

soudu), tedy před prohlášením konkursu na majetek dlužníka, takže nemohlo jít o účinnou výzvu dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona (srov. odstavec 40. výše). Lze dodat, že pohledávka přihlášená do insolvenčního řízení se nestává pohledávkou vázanou na odkládací podmínku (§ 173 odst. 3 insolvenčního zákona) jen proto, že přihlášený věřitel (bez opory v textu zákona nebo ve smluvním ujednání) nějakou „odkládací podmínku“ v přihlášce sám zformuluje. K tomu srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. [29 ICdo 62/2014](#), uveřejněný pod číslem 85/2015 Sb. rozh. obč., nebo např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2019, sp. zn. [29 Cdo 561/2017](#), uveřejněný pod číslem 25/2020 Sb. rozh. obč. Sjednaná výhrada vlastnického práva dle § 445 obch. zák., případně dikce § 260 odst. 2 insolvenčního zákona, proto neopodstatňuje přihlášení pohledávky z titulu doplacení (zaplacení) kupní ceny za zboží, jehož se týká sjednaná výhrada vlastnického práva, jako pohledávky vázané na splnění podmínky; opačný názor formulovaný v díle Sprinz, Jirmásek, Řeháček, Vrba, Zoubek a kol. (str. 696), nebo v díle Moravec, Kotoučová a kol. (str. 977), správný není. Odpovídat na první část otázky č. 2 (Jaké jsou formální požadavky na výzvu ke splnění povinnosti insolvenčnímu správci podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona?) vzhledem k akademické povaze dotazu též nemá smysl [podstatné mohlo být jen to, zda v řízení zkoumané podání (datované 30. 3. 2017) splňuje náležitosti výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona, nikoli to, jak by měla vypadat „vzorová“ výzva].

45. Zbývá doplnit, že vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají. Co do dovolatelem namítané „překvapivosti“ napadeného rozhodnutí Nejvyšší soud ustáleně judikuje, že byla-li právní otázka, kterou odvolací soud zkoumal s jiným výsledkem, zkoumána již soudem prvního stupně (což je i tento případ), mohl být rozhodnutím odvolacího soudu v dotčeném aspektu „překvapen“ jen účastník svých práv nedbalý a na jednání odvolacího soudu nepřipravený (srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. [29 Cdo 914/2014](#), uveřejněného pod číslem 107/2014 Sb. rozh. obč.).

46. Jelikož napadené rozhodnutí v rovině právní neobstálo (z výše popsaných důvodů), Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), je zrušil (včetně závislých výroků o nákladech řízení) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).